

Izhaja vsak dan razen
v delj. in praznikov.
Issued daily except Sundays
and Holidays.

PROSVEȚTA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XIII.

Cena Ustna Issued as second-class matter January 28, 1919, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 30. septembra (Sept. 30th) 1920. Subscription \$5.00 Yearly.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NOVA POTEZA PREMO- GOVNIŠKIH BARONOV.

OBRNILI SO SE NA SODIŠČE
ZA POMOČ.

Rudarji dobe delo, če se odpovejo
ustavno zajamčenim pravicam.

Charleston, W. Va. — Premogovniški baroni v okrajih Mercer in McDowell so se poslužili raznih sredstev, da preprečijo organiziranje rudarjev. Ko so po svojih volunih izvedeli, ki so navadno najbolj zabavljali premogovniki, da so tako izvedeli, kako sodijo rudarji in kaj namenljajo podvzeti, da izboljšajo svoje tužne razmere, da se rudarji na tistem organizirajo, so potemali na cesto vse rudarje, o katerih so sišali, da so se pridružili rudarski organizaciji U. M. W. of A. Ali ker takoj ravnanje z rudarji ni prineslo uspeha, so najeli hlapčone in jih oborozili s strojnicami. Ko je bila zbrana arsma hlapčnov, ki so je rekrutirale privatne detektivske agencije, so pričela še hujša preganjanja. Rudarji, ki je bil delaven za organizacijo, niso le odpušteli od dela, ampak so ga z državnim vred takoj po odpovedi dela postavili na cesto. Tudi tako sredstva niso prinesla uspeha premogovniki kompanijam, ampak so le podkrepila rudarje v njih veri, da je organizacija tisti ključ, ki jim odpre vrata, ki vodijo na hodnik, vodeč iz te moderne tlake.

Se preden so se premogovniški baroni poslužili teh sredstev, so primorali rudarje, da podpišejo nekakšno individualno pogodbo, po kateri se zavežejo, da se ne pridružijo strokovni organizaciji, dokler delajo za kompanijo. Rudarji se niso ozirali na to pogodbo, se pa vseeno pridružijo strokovni organizaciji. Da preprečijo tako postopanje od strani rudarjev, so se obrnili na sodišče, da prizna take pogodbe za veljavne.

Vijske zvezne sodišče je priznalo veljavnost také pogodbe.

Res je rudar večaliman priveden na delo v rudniku, ker ni tam navadno industrije, kjer se nahajajo rudniki. Rudarji so navadno oženjeni, imajo družino in zanje postope težkoče, se so prisiljeni se seliti iz kraja v kraj. Ali tudi take ovire so kmalu premagane, kadar delavec pride do spoznaja, da se mora izseliti, ali pa ostati večni suženj svojega podjetnika. O tem se mogoče kmalu prepričajo premogovniški baroni po spoznaji, da so se rudarji pričeli seliti drugam, novi rudarji pa ne prihajajo, ker je zunaj rudarjem dobro znano, kakšne razmere vladajo v teh dveh okrajih.

ZAKAJ IMA GAZOLIN VISOKO CENO?

New York, N. Y. — Ljudje po-vprašujejo, zakaj se je gazolin podražil. Na to vprašanje daje najbolji odgovor razdelitev mestnih dividend po Standard Oil družbi. Te družbe, ki so nekoč tvorile oficijelno trgovsko ento, so izplačale za tretje četrtletje \$29,504,575, za druga četrtletje pa \$27,273,000 dividende. Lani so za tretje četrtletje izplačale le \$23,054,000 dividende.

Lani o Božiču je Rockefeller vrzel nekaj drobitin dobrotvornim družbam, češ, tukaj je imate, pa držite jezik za zobni. Velebitničko časopisje mu je takoj za-povelo slavo kot največjemu dobitniku pod solinec. V januarju je pričela plesati cena gazolinu na visok. Gospodje oljni magnati so izjavili, da so bili primarni povisiti ceno, ker naraščajo proizvodni stroški. Velebitničko časopisje je seveda pritrdo. Zdaj se objavljene dividende, ki so jih oljni magnati razdelili med seboj in ta razdelitev govori, da je lansko za vse ljudi z zdravom pametjo, zakaj se je podražil gazolin.

PAPEŽ ZAHTEVA VARSTVO PROTI REVOLUCIONARJEM.

JEM.

Rim, 29. sept. — Vatikan ima oboroženo stražo. Švicarska gvardija dobila ostre naboje s poveljom, da strelja naravnost v množico, ako se pojavi vpadi na vatikansko ozemlje. Vatikan se je pripravil vsed nevarnosti, da se zaseganje praznih palča v vil razširi na papeževa posestva. Papežev organ "Osservatore Romano" opozarja italijansko vlado, da je ona odgovorna za varnost papeža in njegovo lastnino, in jo poziva, da naj prepreči svetovni škandal.

ALI BODO GENE RES PRIČELE PADATI?

EKONOMIČAR LAUCK PRAVI, DA DRAGINJA OSTANE.

Cene za konsumente pojdejo gori, farmarji bodo pa prejeli manj za svoje produkte.

Washington, D. C. — Zdaj, ko je velebitničko časopisje zapeljalo besmico, da je napočil čas, ko so pričele padati cene, je važna izjava človeka, ki studira ekonomske razmere, katere je principsa svetovna vojna, niso zaledili in delaveci se nahajajo v takih razmerah, da je pri njih revolucionarnih gost.

Zaslišani so bili delaveci iz Chicago in drugih mest, v katerih imajo klavniški baroni svoje klavne in živinske staje. Zaslišanje je odkrilo, da na tisoče klavniških delavecev še živi v razmerah, kakršne je naslikal Upton Sinclair v svojem "Džunglu". Mali priboljški meze, ki so jih prejeli delaveci, od kar je izbruhnila svetovna vojna, niso zaledili in delaveci se nahajajo v takih razmerah, da je pri njih revolucionarna skupina.

Zaslišani je bilo na stotine delavecev, ali skoraj vse so podali enako sliko bude in revolucionarje. Drugi so drugim so izjavljali, da ne morejo izhajati s sedanjim mezo, čeprav vsak cent stokrat obrnejo, preden ga izdajo za vsakdanje potrebe. Otroci so še vedno lačni in se ne morejo najesti do sitega, zahabe med otroci se ne upoznamo reč, njih vrogja je pa zamejnjena, kajti dostikrat morata oče in mati na delo, da zaslužita za najnujnejše potrebe.

Delaveci so bili tudi prisiljeni prodati zadolžnice svobode z veliko izgubo, da so krili primanjkljaj v domačem bičaju. Klavniške družbe so v mnogih slučajih napravile dobiček, ki so prodale delavecem zadolžnice svobode, ker jih delaveci niso mogli obdržati, ampak so jih prodali zopet kompanijam.

Kako žive klavniški delaveci, naj slušijo nekatere izpovedi v dokaz.

Priča je klavniški delavec, ki je z osem let v klavničah in prejema tri in petdeset centov na uro. Njegova družina, h kateri pripada tudi štirje otroci, ne životi. Njegovi otroci potrebujeta oblike, doživljaj je branjevna na jestrinah. Oblike si ni kupil že štiri leta. Tri zadolžnice svobode, ki jih je imel, je prodal z veliko izgubo. V cerkev ne mora zahajati redno, dasiravno želi. Ko so ga vprašali, zakaj ne pusti dela v klavničah, je odgovoril, da ne želi izgubiti časa z iskanjem dela, kajti če išče delo, ne dela in ne dela, pa ne zasluži denarja.

Zaslišana je bila žena klavniškega delaveca iz Chicago. Izpovedala je, da je deset let ni bila v kinematografičnem gledališču. Žima prihaja, toda družina nima premoga in drž v drvarnici. Mezd za njenega soprogata ne zadostuje za nakup hrane za njenih pete ro otrok.

Kdor je pazno študiral cene, ki jih plačevali v septembru farmarjem za njih pridelek, se je lahko prepričal, da so bile cene dolgi. Tudi cene živine so padle od avgusta sem. To se je zgodilo, ker zdaj prihaja največ farmarskih produktov in živine na trž. Cene za glavni farmarski pridelek so padle za 10.6 odstotkov v avgustu. Tako je naznani poljedelski departement. V normalnem času pa padajo cene v avgustu za 1.2 odstotkov. K glavnemu farmarskemu pridelku se pričeljajo žita, zelenjava in ovoje.

Cena živini je padla od 15. julija do 15. avgusta za 2.3 odstotkov. Ali kadar gre delavec v Chieagu, je izpovedal, da prejema oblike za svoje otroke od neke svetopisemke družbe. Izpovedal je, da so njegovi otroci podbranjeni. Sebi ni kopil objekte že štiri leta.

Neki drugi delavec iz Chicago je izpovedal, da se je med delavcev naselila splošna nezadovoljnost. Priznal je, da žene delaveev

KLAVNIŠKI DELAVCI ŽIVE V REVŠČINI.

ALI WILSON REZIGNIRA, ČE BO HARDING IZVOLJEN V NOVEMBRU?

ZASLISANJE PRED SODNIKOM ALSCHULERJEM JE DOGNAKO ZALOSTNE FAKTE.

"Džungi" še ni izginil v klavniškem okraju.

Chicago, Ill. — Klavniški delaveci so zahtevali povrašanje meze in njih zahteve so bile predložene zveznemu sodniku Alschulerju, ki ga je predsednik Wilson imenoval razsodnikom v sporneh zadevah med klavniškimi delaveci in mesarskimi baroni in katerega sta obe stranki sprejeli za razsodnika. Sodnik je odredil zaslišanje, ki je skoraj že popolnoma končano, da tako dozene fakte in na podlagi teh faktov razsodi.

AMERIKA NE BO VEČ ZALAGALA EVROPE.

Ameriški zastopnik je izjavil na finančni konferenci, da naj Evropa skrb za svoje potrebe.

KONFERENCA PREDSTAVILJA UMIRAJOCI KAPITALIZM.

Brusel, Belgija, 29. sept. — Roland W. Boyden, zastopnik Združenih držav na finančni konferenci v Brusu, je včeraj povedal delegatom evropskih držav, da naj Evrope ne pričakuje več finančne pomoci od ameriške vlade.

Gustav Ador, predsednik konference, je povabil Boydona na govorisko in predstavil, da so mnogi delegati izrazili felijo, da bi radi izbrali zastopnika Združenih držav, kaj je njegovo mnenje in mednarodnem finančnem položaju.

Boyden se je hitro odzval in dejstvuje, da niso napeli učesa. Ampak obrazci delegatov so kmalu dobili potrebu presenečenja, ko so slišali, da on (Boyden) sploh ne more govoriti kot pooblaščenes ameriške vlade, kajti vlada v Washingtonu ima preved opravka s predsedniško kampanjo, da bi se zamenjalo za poljedelske pridelke s kmetij v južni Italiji in Siciliji, ki so osvojili veleposestva.

Mali kmetje in težaki so okupirali na tisoče skrov zemlje zadnjo soboto in nedeljo, toda manjka jih potrebnih strojev in orodij za obdelovanje polja. Revolucionarji kovinarji so takoj sklenili zvezo z revolucionarnimi kmetji, da bodo pomagali drugi drugim.

Industrijska kriza je ni končana. Delaveci so sicer izpraznili na stotine manjših tovar, toda na delo se ne dočelo vrniti, dokler jim tovarnarji ne izplačajo meze za izvršeno delo v zasebenih tovarnah; mnoge tovarne so pa še zmrzle v rokah delavecev, ki pravijo, da jih ne dajo iz rok toliko časa, dokler ne dobe meze za zadnje tri tedne.

Rim, 29. sept. — Splošni industrijski nemir v Italiji še vedno traja. Delaveci zahtevajo plačo za čas svojega obratovanja okupirane industrije. Nekateri tovarnarji so se podali in izplačali zahtevano mezo na kar so dobili nazaj svoja podjetja. Lastniki čevljarskih tovar v Turinu so kapitulirali in takoreč kupili od delavecev zaloge čevljev, ki so bili izdelani za časa okupacije.

Zadnje dni prihajajo poročila o mnogih požarih v tovarnah. V Neapelju je zgorelo Ottiano tovarna za čipke; škoda znaša dva milijona lire. Tavarneji deli anarhisti, da so zanetili požare iz mreževanja, ker so delaveci sprejeli kompromis.

Genova, Italija, 29. sept. — Turški delavci organizacije so v nedeljo z velikimi manifestacijami praznovale zmago nad tovarnarji. Na tisoče delavecev z ženami in otroci je korakalo po ulicah z godibami in rdečimi zastavami.

Ameriški kapitalisti zapuste Italijo iz strahu pred revolucijo.

Rim, 29. sept. — Več ameriških podjetnikov, ki imajo tovarne v Italiji, je alarmiranih vsej sedanje revolucionarne položaje in nekateri so izjavili, da rajši pusti tovarne in odidejo iz Italije, dokler da bi jih prepustili delavcem.

hodijo na delo, da pomagajo prehraniti družine.

Celo neoznenjeni delaveci težko izhajajo in se ne morejo ničesar priznati med dvema sistemoma za podatek. Čas je tukaj, da se ljudstvo odloči, da bodo z veseljem posvetili vse svoje življenje podatu podku mladine.

Ze zdaj je veliko pomanjkanje učiteljev in če se ne povlačijo učiteljske plače, postane pomanjkanje učiteljev še bolj občutljivo.

Nekaj drugih delavecev v Chieagu je izpovedal, da se je med delavcev naselila splošna nezadovoljnost. Priznal je, da žene delaveev

Delaveci in kmetje so se združili v Italiji.

Kovinarji so zagrozili, da bodo spremeni avtomobilске tovarne v delavnice za izdelovanje poljedelskih strojev in orodja za revolucionarne kmetje. Industrijalna kriza še traja. Kmetje so osvojili posestva italijanskega kralja.

London, 29. sept. — Brzjavka iz Rima, ki jo je prejela Exchange Telegraph Co., se glasi, da so kmetje organizacije v južni Italiji zasegle posestva italijanskega kralja v Santa Maria di Capua Vetra blizu Neapla. Kmetje so okupirali kraljeva posestva brez odpora.

Turin, Italija, 29. sept. — Pogajanja med tukajšnjimi kovinarji in gospodarji tovarne so se razdrila. Kovinarske organizacije zahteva, da tovarnarji piščajo delavecem meze za ves čas okupacije tovarn, toda zadnji so izjavili, da ne plačajo nič, pač pa da so pripravljeni izpolniti rimsko kompromisno pogodbo do pokoja.

Kovinarji so nato objavili ultimat, da obdrže velike avtomobiliske tovarne F. I. A. T. družbe in da jih spremene v tovarne za izdelovanje poljedelskih strojev in orodja, da bi se zamenjajo za poljedelske pridelke s kmetij v južni Italiji in Siciliji, ki so osvojili veleposestva.

Mali kmetje in težaki so okupirali na tisoče skrov zemlje zadnjo soboto in nedeljo, toda manjka jih potrebnih strojev in orodij za obdelovanje polja. Revolucionarji kovinarji so takoj sklenili zvezo z revolucionarnimi kmetji, da bodo pomagali drugi drugim.

Industrijalna kriza še ni končana. Delaveci so sicer izpraznili na stotine manjših tovar, toda na delo se ne dočelo vrniti, dokler jim tovarnarji ne izplačajo meze za izvršeno delo v zasebenih tovarnah; mnoge tovarne so pa še zmrzle v rokah delavecev, ki pravijo, da ne dajo iz rok časa.

Buletin irske lige glede MacSwineyjevega položaja se glasi, da je županov položaj v splošnem nespremenjen. Danes je preteklo 49 dni od kar je "brez jedi".

NESREČE V MIRU IN VOJNA.

Chicago, Ill. — Če primerjam število žrtev, ki so padle v bitki ob Marni, s številom žrtev, ki jih tirkajo vsako leto nezgodne v Združenih državah, tedaj se prepričamo, da je bila bitka ob Marni majhna praska. Te dni so obdržali zastopniki zavarovalnih družb proti nezgodam svoje zborovanje. Na tem zborovanju je bilo poročano, da v Združenih državah ponosreči smrtna na leto sto pet tisoč oseb.

Pristali MacSwineya in stradale v Corku vztrajajo trdrovratno pri trditvi, da gladijni stavkarji ne uživajo ničesar drugega kot vodo v vsak dan po eno hostijo iz rok duhovnika. Vladni uradniki tudi izjavljajo, da oni ne vedo nič, da stradali uživajo kakšno hrano ali ne. To se pravi, da vlada se ne briga, kaj delajo.

Buletin irske lige glede MacSwineyjevega položaja se gl

AMERIČKE NOVICE

INZERCIJE.

NEVARNI POLKRUH.

South Bend, Ind. — James Smith je hotel ostraniti svojo sovražnico s poizkušenim samomorom, saj je na ta način ukroti. Ali tukus ga je stal skoraj življenje. Ko je njegova žena Smith po hindem prepričal, da naredi ultimat.

Riga, 28. sept. — Aleksander Ladoš, tajnik poljske mirovne delegacije, je rekel včeraj, da Poljska lahko sklene premirje do 5. oktobra z sovjetsko Rusijo ali pa ne. Omenjenega dne namreč potrdi desetdnevni ultimat moskovske vlade, ki ga je dala Poljakom, da v tem času naznanijo, če sprejemajo ujetna premirovna pogoje. Ruski delegati so posvarili Poljske, da so ruski pripravljeni za jesenško ofensivo in vlada v Moskvi lahko podalja čas ultimata ali pa ne.

Kakov - in glede, namenjuje Poljaki porabiti ves čas do 5. oktobra z diskutiranjem o ruskih pogojih. Na delu so štiri komisije, ki izdelujejo preliminarno mirovno pogodbo; Daniški in Joffe, načelniki poljske in ruske delegacije, sta imenovala komisarje.

London, 29. sept. — Po vestih iz Varšave se sovjetske čete so vedno umiljavajo na vsej severni fronti, toda pri tem nudijo močan odpor. Poljske čete so prekoracle reko Niemen. Južno od Pripyta je poljski nempenjen. Litvinski topniki obstreljujejo poljske postojanke v okolišu Suvalkov.

Japonski listi najdejo preti Ameriko.

Tokijo, Japonska, 28. sept. — Gotovi japonski listi so pričeli v trijoličnem napadu na Združene države zaradi sporstva v predstavljajočem naseljevani Japoncem v Kaliforniji. "Jerodan" piše, da Amerika nill Japonec na vojno in da bodo Japoneci primorani prijeti za orovje, če bočno ali nočno.

List piše med drugim: "Nikdar nismo misili, da bo Amerika postala tako slabica in agresivna takoj po vojni. Mi ne moremo ostati mirni, ko vidimo, da Amerika nastopa kot volk v ovčji koši. Ko je Amerika poprnila Haiti in San Domingo, je danes v naši zadavi otoka Sahelina, izziva revolucijo v Koreji in podlaga Kitajce proti nam. Amerika bo kmalu ravna z Japonci, če slabše kot z zmorec, zato ni čuda, da je japonaka kri priprala do vrhinja."

Kitajski revolucionari ovojili Kanton.

London, 29. sept. — Iz Šangaja je pridla vest, da so južnosakski revolucionari okupirali Kanton, največje mesto v jugu Kitajske.

Harding je vodilni svetec novjavnih volitven.

Bira, Letonija, 29. sept. — Kārlis Bērdeks, znani boljševski aktivist, piše v "Izvestijah" dan 23. septembra, da bo senator Harding, ki jo je izvoljen predsednikom Združenih držav, privzel vino sovjetskega.

Harding je dober grozd, iz katerega se nepravi vino, in eno ceno za tono po 30 dolartov v zadnjem času je to podvojila in sedaj so priprodajati tona grozdi do po 150 dolarjev. Podobni soj grozdi za 300 dolartov. Prohibicijonički uradniki želijo, da bodo in tega grozdetov naredili največ vino, in da bodo krili prohibicijonične.

DVATRSTVO Z GROZDIZMOM

Francisco, Cal. — Med lastniki grozdiz se je letos razvila tekmo in kot je rezultat bodo vinogradniki dobiti prelephe vsote za grozdi. Zvezna gradnikov je dober grozd, iz katerega se nepravi vino, in eno ceno za tono po 30 dolartov v zadnjem času je to podvojila in sedaj so priprodajati tona grozdi do po 150 dolarjev. Podobni soj grozdi za 300 dolartov. Prohibicijonički uradniki želijo, da bodo in tega grozdetov naredili največ vino, in da bodo krili prohibicijonične.

Harding je dober grozd, iz katerega se nepravi vino, in eno ceno za tono po 30 dolartov v zadnjem času je to podvojila in sedaj so priprodajati tona grozdi do po 150 dolarjev. Podobni soj grozdi za 300 dolartov. Prohibicijonički uradniki želijo, da bodo in tega grozdetov naredili največ vino, in da bodo krili prohibicijonične.

DVATRSTVO Z GROZDIZMOM

New York, N. J. — Iz raznih mestih prihajajo poročila, da preje nočne obiskatice, ki ne dobijo toliko za noč, kot da strošek pri obiskovanju in oddajanju na trg, dodim koncuje v New Yorku morajo vratiti, naravnost odvisne se, vendar tega bo veliko nadaljnja na drevo. Sploh zadnjič bo letos leto, ko se prav nič ne da, da bi bil sedanji pridelek le tekoči leta tako velik, kot prej. Sploh sadjereci ne marajo obiskatice sedanega drevo, ker dobiček za njega niti toliko, da vrednost stroške, katere imajo pričanju in odpodljivljati na trg.

NEKI DOHODEK OD PĀLAMSKEGA PĒKOPA

Washington, D. C. — Mezenca preklop 26 trgovskih parov s skupno težo 1.040.740 ton. Skupni dohodek v Londonu na mirovne poslance v London na mirovne konferenco.

Mehiški kongresni obtočeni "radikalizmu".

Mexico City, Mehika, 29. sept. — Časopis poročajo, da je mehiški senat na tajni seji sklenil, obtočiti nekatere kongresnike, ki so se udeležili delavskih demonstracij pred Narodno palato zadnjo nedeljo. Po tem poročilu je senat tudi zaključil, da predloži provizorični viad zahtevu, da mora odločiti vse uradnike iz departmanta za delo, ki so pristaši komunistične stranke v Mehiki. Obtočica se haja glasi, da so bili nekateri konfiskativi voditelji demokracije in da so bili udrli v vladno palato, polastili se balkoni, na katerem so razvili rdečo zastavo in s katero so govorili ljudstvu in ga pozivali na generalni štrajk proti državini.

Povziorični mehiški predsednik de la Huerta je sinoč uradno izjavil, da vlada ne vidi nobene nevarnosti v delavskih demonstracijah, ki so se vrstile zadnjo nedeljo. Demonstracije — pravi predsednik — so bile popolnoma opravljene, obžalovati pa je le to, da so nekateri govorniki zlorabili priliko in se navduševali za nasilje. Predsednik zaključuje svojo izjavbo, da je vlada porok za trajanje mir.

Vojna je pustila 15 milijonov starik devi.

Leipzig, Nemčija. — Dr. Schwedler je po uradnih podatkih sestavil statistiko, iz katere je razvidno, da bo vsled vojne umrlo okrog 15 milijonov žensk v devetem stetu v Evropi. Ker je 38 milijonov moških izgubilo življenje v vojni, je število doklet veliko večje kot pa število fantov. Po omenjeni statistiki pride danes na vsakih tisoč mož med 18. in 45. letom 1230 žensk v Franciji, 1175 v Angliji, 1228 v Italiji, 1150 v Nemčiji in 1320 v državah bivših Avstro-Ogrske.

11. Poljska ne prevzame ruske državne doline kolikor bi ga odpadio na njeno doble.

Policjski teror na Irskem.

Dublin, Irška, 29. sept. — Gromljaviči so se načrtevali za mazajnovski napad na policjske banake s tem, da so napadli in opustili Mallou v okraju Cork. Potrošec hiš in delavnic je bilo pošganih. Več kot polovica prebivalcev je pobegnila iz mesta. Beguni pravijo, da so policisti in vojaki romali v mestu predno so ga začeli.

Iz Belfasta javljajo, da sta bili tam dve osebi ubiti v izgredilih med katoličani in protestanti; število ranjenih ni znano. Izgredniki so prerezali električne zice in mesto je bilo prejšnjo noč v temi. Vojaške patrulje kontrolirajo ulice in pravljajo so tanki za slučaj, da zopet izbruhnejo veraki boji.

Poljski ministrski poslov.

London, 29. sept. — Iz Rige poročajo, da so Poljski predsednik Rusom slednje pogope za mir:

1. Vzajemno poročljivo suverenstvo in neposeganje v notranje zadeve.

2. Meje med Poljsko in Rusijo se uravnajo po življenjskih potrebah obeh držav, ne pa po zgodovinskih ertah.

3. Pravica samoodločevanja za narodnosti.

4. Poljska zavaruje pravice ruske manjšine in zahteva enako pravito za poljsko manjšino v Rusiji.

5. Obe stranki se odrečeta vojni odskodnosti.

6. Vzajemna zamena vojnih ujetnikov.

7. Mešana komisija nadzoruje zamenite.

8. Amnestija za politične ujetnike.

9. in 10. Obe stranki angažirata pogajanje za stalni mir in trgovske zvezde.

11. Poljska ne prevzame ruske državne doline kolikor bi ga odpadio na njeno doble.

Slovenska Naroda.

Ustanovljena 9. aprila 1904.

ČLAVNI STAN: 2687-89 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Inzervisni odbor.

Predsednik: Vincenc Čebotar, mornarični adm. Anton Hutter, Gen. 140, Columbus, N. J.; teknik Matij Trifun, tajnik bolnišnika oddelka Paul Berger, delavnik dr. Magazin Franek S. Tarcz, upravitelj občine Filip Gulin.

PODNOVI ODBOR: John Gudovac, predsednik, gen. 200 St. Columbus, Ill.; Matija Željko, teknik bolnišnika oddelka Paul Berger, delavnik dr. Magazin Franek S. Tarcz, upravitelj občine Filip Gulin.

BOLNIŠKI ODBOR: Paul Berger, predsednik, 2687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ZAPADNI ODBOR: Anton Salter, Gen. 124, Green, Illinois, za Amerikosko, Lee Kotter, Gen. 201, Cicero, Illinois, za severozahod.

Nadzorni odbor:

Meti Petovič, predsednik, 12617 Webster Rd., Oakwood, Ohio, Jakob Ambrož, 618 Pierce St., Eustis, Minn.

Tiskovni odbor:

Vincenc Čebotar, John Udermajc in Matij Gulin.

Zdravstveni odbor:

PREDSEDNIK: Franek Alja, 2126 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Trifun, Gen. 100, Columbus, Ill.

Julia Ovret, Gen. 200 St. Columbus, Ill.

Jan Štruk, 1101 E. 28 St., Cleveland, Ohio.

Marij Učar, 1044 W. 12th St., Columbus, Ohio.

DRŽAVNI PODRAVNIK: Dr. F. J. Koz, 2687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODGOVORNI URADNIK: Vodnikov, dr. Anton Hutter.

DRŽAVNI PODRAVNIK: Dr. Anton Hutter.

POTOP.

Zgodovinski
— roman —

Spisal H. Sienkiewicz.—Polovni Podravski.

(Nadalevanje.)

Kneza se polasti dobra volja.

"Kjer je zvodenik tovariš, ne more biti drugač."

Za trenutek sta umolnila ter se jela oba smejati, toda njuni sinh je nekako zločinko odmeval po temni sobi. Med tem se je čimdalje bolj temnilo. Knez je jo hodič po sobani ter je pri tem glosno ropotal s žakunom, na kateri se je opisal, ker so ga od poslednjega hapsada močno bolele noge.

Naposled so prinesli službeniki svečenike s prizanimi svečani ter odili, toda močan piščak je zibel plamen ter silno razstapljal vosek.

"Pogej, kako gore svete, reče knez. "Kaj neki pomenja?"

"To, da se jedna žednost stopi danes kakor vosek."

Toda čudno, kako dolog se zbljaje plamen."

"Nemara leta dana starega Bileviča nad plamenom."

"Bedak!" reče Bogoslav razdražen. "Tačkoj je nasel priliko, da govorim o duhovih!"

"V Angliji imajo vrsto," nadaljuje knez po kratkem molčanju, "da gore, ako se nahaja kak duh v sobi, sveto plavo, tu pa vidiš, je nihj svetloba kakor navadno solta."

"Prazne kvante!" odvrne Sakovič. "V Moski so ljudje..."

"Pst!" zakliče Bogoslav. "Međnik pošljan... Ne, samo veter ropa s polknici. Očividno so samo vrati dali davi to tetu Kulvič-Hipocentrovo, katera je pravo strašilo."

"Ako hočete, svetiš knes, se pa jaz oženim z njo. To vas ne bo oviralo. Plaska naju poroči oba."

"Dobro. Za darilo k svatbi ji dam javorovo lopato, tebi pa svetlico, da ji boš imel s čem svetiti."

"Saj budem potem vajin uječ..."

"Sjominjam se Kastora!" odvrne knez.

"Ne boš Kastora, moj Poluka, proti diački, ker te lahko vgrizne."

Daljši razgovor jima pretrga prihod međnik in gospodine Kulvičeve. Knes stopi nemudoma k ujini, podpirajo se s žakunom. Sakovič vstane.

"Nu, ali je mogoče stopiti sedaj k Alekši?" vpraša knez.

Toda međnik samo razprostre roke ter po besi glavo.

"Svetiš knes! Moja sorednica mi pravi, da ji prepoveduje oporska polkovnika Bileviča razpolagati s svojo modo. Ko bi ji pa tudi ne prevedovala, še tekraš bi ne stopila z vami v zakon, ker ne žuti do vas ljubzeni."

"Sakovič, ali Šnjel!" se oglaši Bogoslav s strašnim gizom.

"Tudi meni je bila znana ta oporoka," nadaljuje međnik, "toda nisem si mislil, da bi nam mogla delati resno oviro."

"Vse plamenitake oporce so mi naravnost smršči," reče knez. "Jaz kar pljujem na nje, razumete..."

"Pa mi jih tako ne presiram," odvrne razdraženo međnik. "V oporoki stoji zapisano, naj izberete deva jedno ali drugo, ali naj gre v samostan, ali pa naj vam Kmitica."

"Kmitica? Jaz vam pokušem Kmitica, upani."

"Koga imenujete, svetiš knes, capina?"

In međnik se prime v silni jesi za bok, toda Bogoslav ga udari z jednim mahljajem s žakunom v prsa, tako, da samo zastoka ter pada na tla. Ležedečega na tleh še sume knez z nogo, odpre vrata ter smukne brus klobuš iz sobane.

"Gospod, moj Bog!" zakriče Kulvičevna.

Toda Sakovič jo prisne za roko, nastavi ji na prsi kindjal in zaščepde skosi zobe:

"Tih, moj zaklad, tih, moja draga goločica, aka ne, ti prvečem tvoje sladko grlo. Sedli takaj mirno in ne hodi tja gor, kjer se sedaj vsemi poroka tvoje nečakinja."

Toda v šilah gire tete se je pretakala viteška kri. Koj ko je čula Sakovičeve besede, izpremuh se ji je strah v jeso in obpu.

"Podlež, razbojnič!" je kričala, "ubij me, sicer bom kričala na vso ljudovlado. Hej ljudje! Semkaj!... Bogajte!..."

Sakovič ji zapre s svojo krepko roko usta.

"Molič, stava kavka?" reče ji. "Jaz ti ne prečrem grlo! Cemu dajati vragu to, kar je že tak njegovo? Da pa ne bo kričala, kakor gospodina, na ti zavezom usta s tvojim lastnem robem, na to vzzemem plunko ter ti zaigram podoknic."

Po teh besedah ji vrže omanaki starosta na glavo robec in ji zavezis usta. Na to ji zvezle, kakor bi trenil, s posom noge in jo vrže na divan.

Potem se vzeče poleg nje in jo vpraša povsem mirno:

"Nu, kaj mislite? Jaz si mislim, da je tudi knez tako lahko opravil s Kulvičevom."

Med tem pa skoči hipoma po konen, kajti na prag je stala Alečka.

Lice ji je bilo bledo liki plastno, lasje nekajko razmrščeni, obrvi naježene in oči polne groze.

Ko je zagledala ležedečega međnika, se je zgrudila pred njim na kolena ter mu jela otipavati z roko prsi in glavo.

Međnik je globoko vzduhnih, odpril oči, se za polovino dvignil ter jeli ogledovati sobano, kakor bi bil vzbudil iz snu. Na to je vstal z Alečko in pomoril ter se s težavo vlekel do naslanja.

Se le sedaj je zapazila mlada deva, da je bila njenata teta zvezana in da je ležala na divanu.

"Uibili ste jo?" vpraša Sakovič.

"Bog ohvarjuje!" odvrne omanaki starosta.

"Razveselite je!" mu zapove.

Sakovič jame molč razvezovati ongavede-

no Kulvičevno, kakor bi mu bila to zapovedala sama Radzovilova soprga.

"A sedaj pojdi tje gori..."

"Kaj se je pripetilo?" vpraša čez nekaj časa Sakovič. "Vi bodete odgovorni za vse!"

"Ne pred teboj, lakaj! Ven!"

Sakovič zdržja kakor obseden.

IV.

Sakovič ni odstopil celjs dva dni od kneza, kajti ta drugi napad je bil dokaj hujši od prvega. Če je se Radzivilu tako stisnilo, da mu jih je bilo treba odpreti z nožem, če so mu hoteли vleti v usta zdravilo. Kmalu se je zavedel, vendar se ni nehal metati po postelji liki zvita zverina, ki je smrtno ranjena v sreč. Na to ga je prevzela slabost: vso noč je zrl v strop, in ni izpogovoril niti besedice. Naslednji dan je po začetku zdravila zaspal ter se vzbudil šele proti poldnevu, oblit z obilnim znojem.

"Kako se počutite, svetiš knes?" ga vpraša Sakovič.

"Sedaj mi je bolje. Ali ni nikakih piscev?"

"Tukaj sta dve, jedno od izbornega kneza, a drugo od Steinbecka, toda treba bo ju predčati poznej, ker ste sedaj še zelo slab."

"Daj ju sem takoj."

Omanaki starosta mu poda pismi, kateri predčita Bogoslav dvakrat zaporedoma, potem pa po kratkom molku reče:

"Jutri odrinemo na Polejje."

"Jutri bosteše tako v postelji kakor danes."

"Jaz bom jutri na koncu kakor tudi ti... Moči, ne ugovarjaj mi."

Starosta umoljne in za minuto je trajala živina, katero je dramilo samo tikotanje stenake ure.

"Svet je bil bedast," reče nakrat knez, "pa tudi jaz sem bil bedast, da sem te ubogal..."

"Jaz sem že vedel, da pade, skoči se ne posreči, krvida name," odvrne Sakovič.

"Radi tega, ker si postal bedak?"

"Svet je bil izboren, ako imate v službi kakoge postreljivega vraka, kateri svati vse, nisem jaz za to odgovoren."

Knez se nekoliko sklene na postelji.

"Ali misliš?" ... reče pozorno in sve v Sakovič.

"Ali mar, svetiš knes, ne poznate papistov?"

"Poznam jih, poznam. Tudi meni je že večkrat prišlo v glavo, da mora to biti nekakšna čarovnja. Od včeraj, pa sem tega trdno prepričan. Toda kateri izmed njih stoji v svezci z vragom? Ona gotovo ne, ker je precedenčna, močnik pa tudi ne, ker je prebedast? ..."

"A tatu?"

"To je pač mogoče..."

"Ker sem se hotel prepričati o tem, sem jo včeraj zvezal ter ji položil nož in grlu; toda predstavite si, svetiš knes, ko sem danes ogledal nož, ki bila videti ostrina kakor bi bila razstipljena v ognju."

"Pokaši."

"Vzgl sem nož v vodo, dan je imel dragocene ročaj. Raje se ga ne dotaknem več."

"Sedaj ti povem, kaj se je meni pripetilo včeraj. ... Stekel sem k njej kakor xuore. Kaj sem govoril, tega se ne spominjam, samo to vem, da je deva zakričala. 'Raje skočim v ogenj!' In zares je sokočila v prostorno peč. Jaz sem sokočil za njo, jo prijet okolo pesu, ter jel gasiti obliko, ki se je na njej tako vnela. Kar nakrat pa me je sokočila v celjestril so se mi krepko stiskale. Na to se mi je sandeo, da so se ono laskre, ki so letala okrog naju, izpremenile v čebel ter tudi brenciale liki čebele."

"A kaj potem?"

"Ničesar se več ne spominjam. Polstil se me je tak strah, da so se mi kar lažje najelili na glavi..."

"To vse je bilo posledica bojkasti. Toda radi včerjega zagotovila bi ne bilo napravno, ako se bi poselko led in utopil to beho."

"Nu, vrag jo vsemil... Jutri odrinemo na pot, a potem se vse premelje do pomladi in naštane moko."

"Ako ste namenjeni, svetiš knes, jutri odrinete, pa raje postite to dovo na miru. Odstopite od nje, naj obe vrag vzače!

"To ni mogode!"

"Čemu ne?"

"Radi tega, ker mi je razdelil plemič, da ima v Bilevičih zakopane ogromne zaklade, in da ju izpuštam, pa jih iskopljata ter zbelita v gospod. Bolje je da ju pridržim takaj ter vzemam njun denar. Sicer pa mi ga je bil on sam ponudil, torej zapovem na sadnikih v Bilevičih prokopati vsako ped semije; in gotovo najdemeno nekak. Naj potem kričita po vsej Litvi, če, da so ju okradli. Kar jesa me pogradi, kadar se spomnim, koliko denarja sem zapravil za priravitev obeh veselic in telovadib, a vse to za prav nič."

"Jaz sem sem bil že davno hud na to dovo. Ko je prišla včeraj v sobo, rekla mi je kakor kakšnemu pometu: 'Stopaj kvišku, kjer leži tvoj gospodar.' Le malo je manjkalo, da jaz sem zadrgnil vrata, ker sem si mislil, da vas je ona sunila z nožem ali ustrellia s samokresom."

"Znano ti je, da mi ni ljubo, ako se kdo mede v tuje zadeve. Dobro torej, da nisi učinil tega, sicer bi te dal ščipati z omimi kleččami, ki so bile pripravljene za Plasko."

"Jaz sem Plaska že odpravil domu. Gremo se je začudil, saj ni vedel, čemu so ga pozvali in pripravljal semkaj. ... Ali je resnica, da jutri odričem na Podlegje?"

"Kakor je Bog v nebesih. Ali je pripravljeno na vojska na moj ukaz?"

Konjica je že odrinila iz Kejdanc ter je namenjena odriniti v Kovino in tam pošakati.

Naši poljski praporji so še tukaj, ker ni kazalo odpraviti jih naprej, kajti dasi so nam zvezli, utegnili bi se vendar le zdržati z zavezništvom. Glevbič pojde z nami, Semeni pod Vročinskim isto tako. Kariström pa odide s Svedi kot prednja straža.

"Njemu je naročeno ubijati potnike, sicer pa tudi pustarje, slasti kmete."

"Prav."

Novice iz Jugoslavije.

Draginja raste.

Še nedavno so nam obetali, kako bogato žetev bomo imeli v Jugoslaviji. Pozneje so tudi pripovedovali, da vendar žetev ne bo tako bogata kakor se je mislilo. Tako nas točačijo in pripravljajo na čas, ki jih moramo prečiščati tako, kakor je gospodom ministrom vseč. Vsakokor pa ima Jugo-slavija vsaj kruha in meso ter drugih domačih živil sams.

Vzrok je, da v Parizu ustanovili banko, ki se je sedaj preselila v njegovo mesto v Belgradu. Pačev sin, telesno zdrav, ki ni vojne niti videl, ima v tej banki službo, za katere projekta na leta 40.000 dinarjev pod pogojem, da se ne pritakne nobenega dela.

Ljuba Jovanović - Solunski, pred vojno moralna propagica, vodila je v sklopu podružnice Narodne banke 100.000 zlatih frankov.

Strashivo je to gospodarstvo! Taki so tudi živeti v Jugoslaviji.

Vlada Vojvodine - Solunski, pred vojno moralna propagica, zvezde v Topčiderskem brdu.

Strashivo je to gospodarstvo! V času, ko je v Jugoslaviji moko na živeli v Belgradu, vodil je v sklopu lastnaročno podpisano prejemno petrdilo, da je dejan v celoti prejel. Ne more drugače, kakor da se Vam na Vašem trdu najlepše zahvalim in

da Vas vsem svojim prijateljem in rojakinjam

pred nekaj tednimi sem poslal po Vašem posredovanju mojem bratu Juriju Banu v Dobro Selce.

Snesek od 1575 krov je danes sem prejel po njemu lastnaročno podpisano prejemno petrdilo, da je dejan v celoti prejel. Ne more drugače, kakor da se Vam na

Vašem trdu najlepše zahvalim in

da Vas vsem svojim prijateljem in rojakinjam

pred nekaj tednimi sem poslal po Vašem posredovanju mojem bratu Juriju Banu v Dobro Selce.

Snesek od 1575 krov je danes sem prejel po njemu lastnaročno podpisano prejemno petrdilo, da je dejan v celoti prejel. Ne more drugače, kakor da se Vam na

Vašem trdu najlepše zahvalim in

da Vas vsem svojim prijateljem in rojakinjam